

“Els malalts, cal cuidar-los”, va comentar el cardenal Vicent Enrique i Tarancón a l'editor Eliseu Climent el dia que va rebre'l a sa casa de Vila-real acompanyat de Benjamín Casañ, un dels fundadors de Porcelanosa, a més de diputat d'UCD al Congrés en la legislatura 1979-1982. El malalt era la llengua, i la cura miraculosa que requeria, uns mitjans de comunicació públics monolingües.

Corrien les acaballes dels vuitanta i Acció Cultural del País Valencià (ACPV) buscava el “sí” de l'ex-president de la Conferència Episcopal Espanyola a la campanya “Televisió Valenciana en valencià”, que de feia mesos promovia l'entitat en defensa d'una Ràdio Televisió Valenciana (RTVV) íntegrament en la llengua del país, com ho era TV3, que s'havia posat en marxa l'any 1983. Tan monolingüe com Euskal Telebista (ETB) –que havia començat les emissions un any abans, el 1982– i com la Televisió de Galícia (TVG), estrenada el 1985.

En el cas valencià, la llei de creació de RTVV remuntava al juliol del 1984 i era una conseqüència de la d'ús i ensenyament del valencià (LUEV), aprovada l'any anterior i que remarcava la necessitat de comptar amb uns mitjans propis que fomentaren la llengua i les tradicions autòctones. Finalment, però, el govern socialista presidit per Joan Lerma no va garantir-ne el monolingüisme, sinó que va estimar-se més evitar hipotètics recels entre els castellanoparlants –si fa no fa, la meitat de la població– i va limitar-se a considerar com a principi de la llei la “promoció i protecció de la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana”.

Canal 9, la televisió pública valenciana, no va inaugurar-se fins el Nou d'Octubre del 1989. Així com les cadenes catalana, basca i gallega no havien tardat gens a materialitzar-se, la valenciana va tardar més de cinc anys a ser una realitat. En tot aquest període, la lluita d'ACPV va ser titànica, i va recollir el suport de centenars d'ajuntaments, molts de castellanoparlants inclosos.

Rafael Company, cofundador del Bloc d'Estudiants Agermanats (BEA) i ben relacionat amb el món de la cultura, va ser una de les moltes persones reclutades per Climent a l'hora de recollir el suport de consistoris i homenots rellevants, inclosos molts de castellanoparlants.

Els treballadors d'informatius de Nou ocupen el plató dimarts passat, 5 de novembre, com a protesta

Conillets d'Índies

Segons la llei, havien de ser la ràdio i la televisió que normalitzaren la llengua al País Valencià, però va esdevenir el primer ens públic bilingüe de l'Estat espanyol. Van intentar privatitzar-lo, cosa que també l'hauria convertit en pioner, i ara n'anuncien el tancament, un fet inèdit. No és la primera vegada que els valencians esdevenen conillets d'Índies. És la norma.

“L'única persona que s'hi va negar recorde que fou Luis García Berlanga, perquè era partidari del model bilingüe”, evoca Company. “En canvi”, continua, “vam rebre el vist-i-plau del jurista Juan Ferrando Badia, un home clarament es-

corat a la dreta, i del poeta castellanoparlant Juan Gil Albert, que s'hi va mostrar entusiasmats”.

La pelegrinació pels municipis castellanoparlants –“jo no sé conduir, però l'Eliseu va adjudicar-me una *xoferessa*”,

pel tancament de l'ens anunciat pel Consell.

conta Company— va ser altament gratificant per a ell. “Vam seleccionar algunes poblacions significatives de l’interior, com ara Utiel, Andilla o Asp... Fins i tot Cabdet, que ja pertany a Albacete!”, rememora, “i els semblava tan bé la iniciativa, sobretot en favor dels més joves, que la majoria de vegades rebia el vot unànim de la corporació municipal”.

En efecte, ajuntaments de tots els signes polítics —PSPV-PSOE, AP, Unió Valenciana, CDS, Unitat del Poble Valencià i tot d’independents— van sumar-se a la campanya, que també va reunir el suport dels principals sindicats, de totes les universitats públiques, del Consell Valencià de Cultura —unànimement— i d’artistes i escriptors diversos. Tan diversos com Joan Fuster i Xavier Casp, antagonics però units en la demanda d’un Canal 9 íntegrament en la llengua pròpia. “Les úniques televisions i ràdios que hi havia eren en castellà, era senzill fer veure a la gent que ara ens en calien en valencià, semblava una cosa imprescindible”, afirma Company, un activista que no en té dubte: “Aquella fou la campanya més gratificant en què he participat mai”.

“Es tractava de fer justícia amb el valencià”, rememora, “fins al punt que vam veure que la utopia era possible: a Asp [Vinalopó Mitjà], per exemple, l’alcalde [el socialista Ramón Berenguer] estava plenament convençut de la valencianitat històrica del municipi i tenia clar que l’arribada del castellà havia sigut posterior a la repoblació medieval”. “N’estava ben orgullós”, diu, “va afanyar-se a cridar l’arxiver del poble perquè duguera un llibre de missives que conservaven amb molta estima, totes les quals estaven escrites en valencià”.

Malgrat tot, Joan Lerma no va alterar gens ni mica el seu propòsit d’una RTVV bilingüe. Ja li havia costat prou de convèncer el PSOE per a aplicar al País Valencià la llei del tercer canal —“¿Para qué quieren una televisión, los juanes?”—, va preguntar-se amb menyspreu qui era vice-president espanyol, Alfonso Guerra, en referència a Lerma— i ja li havia agafat prou mania a TV3, la televisió monolingüe que emetia per la xarxa de repetidors que havia instal·lat ACPV i que havia estat sufragada mitjançant un procés de subscripció popular.

L’inici del drama que ha guiat RTVV fou aquell. Lerma va situar Amadeu Fabregat al capdavant de l’ens i, amb ell, va arribar la intromissió en la feina dels periodistes: la censura de paraules que no es consideraven genuïnament valencianes i, pitjor encara, les *suggerències* perquè no es convidara cap persona de Catalunya l’accent de la qual poguera *escandalitzar* segons quins espectadors.

Eren temps en què la influència de la televisió autonòmica era molt superior —només hi havia tres canals; cinc, a partir de l’arribada de les emissores privades— i en què el pes del vot secessionista —Unió Valenciana— no parava de créixer, sobretot perquè el PP —fins aleshores AP— patia una crisi rere l’altra.

A Lerma el preocupava bastant més tot això que no la demanda massiva de televisió en la llengua del país, i el resultat va ser que tant la pràctica totalitat de les pel·lícules com alguns programes en horari de màxima audiència —coproduïts amb unes altres cadenes autonòmiques— tenien el castellà com a llengua vehicular. Els clients van decantar-se per aquest idioma a l’hora de contractar la publicitat i Canal 9 va passar un mig i mig tan difús que espantava.

Canal 9 va ser la primera televisió autonòmica a emetre de manera bilingüe. ETB reservaria a l’èuscar el primer canal, i el castellà al segon, però l’única que va optar des del primer moment per un de sol i amb les llengües barrejades va ser la valenciana. Ara, 24 anys després, quan no té ni un quart de segle, morirà a les mans del PP i deixarà el País Valencià com la primera autonomia que perd la seua televisió pública. Encara pitjor, és el primer dels quatre ens que es van crear a l’Estat espanyol per a protegir i promoció la llengua pròpia que, en canvi, opta per tancar la paradeta.

Una mort anunciada. El vice-president del Consell, José Ciscar, reiterava que l’anul·lació de l’ERO podia comportar la desaparició de RTVV. L’expedient de regulació d’ocupació buscava aprimar una plantilla mastodòntica —més de 1.700 treballadors— que “fes viable” l’ens.

Una volta presentat l’ERO, la Generalitat Valenciana va nomenar Rosa Vidal directora general de la casa. Va ser proposada directament per Alberto Fabra com una carta de consens —és castellonenca, com ell, i provenia del despatx d’advocats Broseta, acostumat a treballar per al govern valencià— però tan sols va resultar escollida amb els vots del PP.

Des de l’inici va marcar distàncies amb el Consell, ni que fóra artificialment. No va poder evitar, això sí, aplaudir Fabra quan aquest va concloure el seu discurs expositiu al debat de política general celebrat el setembre passat. Un debat que va seguir des de la llotja de convidats de les Corts —la primera intervenció del president, perquè després va marxar—, on és prohibit manifestar-se d’aquesta manera. L’altra persona que no va poder reprimir les ganes d’aplaudir Fabra va ser Esther Pastor, íntima del cap del Consell, que l’ha elevada a secretària autonòmica de Coordinació, Organització i Relacions Institucionals de l’àrea de Presidència. Vidal, sense tenir-hi tanta relació, formava part d’aquest cercle.

L’altra circumferència de poder és la que envolta el vice-president, conseller d’Agricultura, Pesca, Alimentació i Aigua i portaveu del Consell, José Ciscar, president del PP a la província d’Alacant que ha esdevingut contrapès per a Fabra. Dialècticament més lúcida que no ell, havia de gestionar l’ERO de RTVV.

EL TEMPS

Treballadors de RTVV protesten al Palau de la Generalitat contra l'intent de privatitzar l'ens d'Eduardo Zaplana, el primer president d'una autonomia disposat a fer-ho. A sota, l'hospital públic d'Alzira, pioner a l'estat per la seua gestió privada, i Francisco Camps i Joan Ignasi Pla, reformadors de l'Estatut.

EL TEMPS

Rosa Vidal va negar-se a ser la veu de l'amo i va marcar un punt d'inflexió respecte als directors generals anteriors. Ha reconegut que ha rebut pressions de Presidència però no li va importar gens. En aterrar al megaedifici de Burjassot, l'ordinador del seu despatx no tenia cap document ni un. Quan la setmana passada va presentar la seua dimissió, els treballadors de l'ens, alguns dels quals amb dues dècades de serveis –i de servitud– a la Generalitat, van ser escorcollats pels serveis de seguretat privats, després que els arribara l'ordre de fer-ho. No podia escapar-se cap paper compromès, encara menys enmig de l'excitació de la plantilla, que va reaccionar com mai.

En els vuit mesos que ha dirigit la radiotelevisió pública, Vidal ha estat crítica amb algunes actuacions dels rectors anteriors –a la comissió de les Corts del 31 d'octubre va queixar-se amargament

de l'absència d'un lloc on es pogueren consultar tots els contractes. “En demane alguns i ningú no em sap dir on són”, va arribar a dir davant els diputats. Tampoc no va tenir inconvenient a qüestionar el preu que va pagar RTVV per retransmetre el mundial de Fórmula 1, i filant més prim, abans de marxar va avisar que denunciaria un dels seus comentaristes, Víctor Seara, per haver cobrat 18.000 euros en dietes que no li pertocaven.

Entre els desficiats de RTVV que han escandalitzat Vidal hi ha l'adquisició i posterior venda dels drets d'emissió dels partits del València CF, Vila-real CF i del Llevant UE, una operació que va costar 234 milions als contribuents valencians, segons ha denunciat Esquerra Unida. O la compra per 200.000 euros de tres documentals extremistes a l'empresa Triskel, el refugi laboral –client del grup Intereconomía– que va trobar Fernando

Quintela, director d'antena durant l'etapa de Pedro García a RTVV. Canal 9 tan sols va gosar programar-ne un: “Garzón, el jutge estrella al descobert”, basat en el magistrat que va destapar el *cas Gürtel*, en què precisament està imputat García i que va fer dimitir Francisco Camps.

Com a conseqüència de l'ERO, Canal 9 va començar a perdre treballadors el mes de febrer. El 31 d'agost d'enguany havia de culminar el procés, que afectava un miler de persones, però Vidal, en tenir notícia que això comprometria la continuïtat de les emissions, va llançar per terra els informes previs dels bufets Price Waterhouse i Garrigues.

A l'estiu, per assegurar-ne la viabilitat, Vidal va rescatar 186 tècnics i va posar molt nerviós José Ciscar: allò podia implicar la pèrdua del judici que vindria, perquè, és clar, els sindicats van dur l'ERO als tribunals. Sempre van queixar-se de la manca d'esperit negociador de l'administració. Una altra empresa pública valenciana que havia viscut un ERO, Vaersa, ja havia vist com els tribunals donaven la raó als treballadors.

El judici de RTVV va celebrar-se els dies 21 i 22 d'octubre, i la sentència, tan contundent com el posicionament del fiscal, que va demanar-ne la nul·litat, va ser rapidíssima: es coneixia dimarts de la setmana passada i declarava nul tot el procediment, cosa que implicava una despesa “inassumible”, segons el Consell. Perquè una cosa era un dictamen d'improcedència, que hauria costat uns 35 milions, i una altra, la readmissió de tota la plantilla i començar des de zero tot el procés. Fabra no volia ni sentir-ne a parlar, i Ciscar, empipat amb Vidal, encara menys, fins al punt que van descartar de seguida recórrer contra aquesta decisió al Tribunal Suprem.

Divendres passat, mentre es tancava aquesta edició, la Generalitat no descartava emprendre accions legals contra Vidal, perquè entenia que la desafectació de treballadors que va decretar unilateralment ha estat la culpable del caos.

I és que el caos va apoderar-se, literalment, de la seu de RTVV. La vesprada de dimarts Fabra i Ciscar no rebien el salvavides de Madrid i abocaven l'ens al tancament. Quan van cridar Vidal, ella ja havia llegit la notícia per Internet, i encara abans que li ho diguera en persona, Fabra va excusar-se i li va demanar

perdó, però havia d'agafar el telèfon perquè la requeria "el director d'un diari de Madrid", segons ella reconeixia divendres passat al digital *Valencia Plaza*. L'alegria amb què Pedro J. Ramírez ha rebut la notícia, de fet, genera suspicàcies sobre la intenció de privatitzar l'ens.

Dijous, després que dimecres els treballadors s'autoorganitzaren aprofitant que només hi havia els quatre consellers nomenats per l'oposició –els cinc del PP, Vidal inclosa, havien dimitit el càrrec–, el Consell va reunir-se d'urgència, va modificar per decret la llei de RTVV –reformada l'any passat– i va nomenar els substituïts al consell d'administració, liderats pel nou director, Enrique Moreno.

El 27 de novembre podria celebrar-se el plenari de les Corts que valide la llei d'extinció de l'ens, l'avantsala d'un ERO general que afectarà tots els treballadors; els despatxats seran readmesos, se'ls pagaran els salaris perduts fins ara i retornaran la indemnització rebuda. La voluntat, en qualsevol cas, és d'escurçar tant com es pugui tots aquests terminis.

La mort de RTVV, que el Consell no s'està de considerar com a "innegociable", marcarà una fita a nivell espanyol. El president de la comunitat madrilenya, Ignacio González, ha avisat els sindicats que farà igual amb Telemadrid si el Suprem ratifica la nul·litat de l'ERO. Fabra va afirmar que abans de tancar va comunicar la notícia al ministre d'Hisenda, Cristóbal Montoro, i al president del govern espanyol, Mariano Rajoy.

No és la primera volta que el País Valencià esdevé laboratori de proves. Si Fabra va consultar Montoro és perquè vigila cada euro de la Generalitat: va ser qui

Banc de València en mans de CaixaBank, Bancaixa integrada en Bankia amb sis caixes d'estalvi més i la CAM, absorbida pel Sabadell: la pèrdua del sistema financer propi, un procés imposat per l'estat, ha estat un colp dur per a l'economia valenciana. El nomenament de Juan Carlos Moragues com a conseller d'Hisenda entra dins la mateixa estratègia: és l'home de negre del ministre Cristóbal Montoro.

va suggerir com a conseller d'Hisenda Juan Carlos Moragues, antic responsable de l'Agència Tributària a Castelló.

Quan Eduardo Zaplana va intentar privatitzar RTVV –als anys noranta– va gaudir de la complicitat d'Aznar, i només el Tribunal Superior de Justícia valenciana va aconseguir-ho evitar. Però en aquell moment també es pretenia marcar un precedent i estendre'l més tard.

Zaplana va tenir més sort a l'hora d'instaurar la gestió privada en la sanitat pública, amb el *model Alzira* com a referent per a comunitats com la de Madrid.

La venda i fusió de les caixes d'estalvi, que ha deixat el País Valencià sense

entitats financeres pròpies, ha estat el penúltim cas de sotmetiment a les decisions emanades de la capital de l'estat, que ja va marcar clarament les severes condicions que haurien de complir les autonomies en concedir al País Valencià el primer *rescat* parcial.

El 2005, quan Rodríguez Zapatero va fer l'onada de reformes estatutàries, va animar el secretari del PSPV-PSOE, Joan Ignasi Pla, perquè tancara un acord ràpid amb el president Camps. Calia marcar el sostre i quin millor lloc que el País Valencià. Així fou, és clar.

Víctor Maceda